

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

تذکرہ عربی

پہلی بار شہزادہ اہلیا علیہ السلام
اور دوسری بار شہزادہ
محمد بن عبدالمطلب

پہلی بار شہزادہ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جمع مفرد : برگزیده ادبیات علوی از رودکی تا شهریار

نویسنده:

مجتبی خرسندی

ناشر چاپی:

عصر صادق

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	جمع مفرد : برگزیده ادبیات علوی از رودکی تا شهریار
۶	مشخصات کتاب
۷	اشاره
۱۳	سخن ناشر
۱۵	مقدمه
۱۵	خوب ها و خوبی ها
۱۵	در خدمت خوبی ها
۱۶	در محضر خوب ها
۱۸	تمرین تمایز
۲۰	مخلص کلام
۲۱	در آینه ابیات
۶۷	منابع و ماخذ
۷۲	درباره مرکز

جمع مفرد : برگزیده ادبیات علوی از رودکی تا شهریار

مشخصات کتاب

بسم الله الرحمن الرحيم

« السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْعِلْمُ الْمُنْتَوَّبُ وَالْعِلْمُ الْمَصْبُوبُ وَالْعُوْثُ وَالرَّحْمَةُ الْوَاسِعَةُ وَعِدًّا غَيْرَ مَكْذُوبٍ »

سرشناسه : خرسندی، مجتبی، 1372 -، گردآورنده

عنوان و نام پدیدآور : جمع مفرد : برگزیده ادبیات علوی از رودکی تا شهریار/ گردآورنده مجتبی خرسندی؛ ویراستار رامین بابازاده.

مشخصات نشر : قم: عصر صادق، 1398.

مشخصات ظاهری : 63 ص.؛ 14/5×21/5 س م.

فروست : مجموعه شعر آئینی؛ 1.

شابک : 65000 ریال: 978-600-97114-3-7

یادداشت : چاپ دوم.

یادداشت : چاپ سوم: 1398(فیپا).

یادداشت : کتابنامه: ص. 61 - 63؛ همچنین به صورت زیرنویس.

عنوان دیگر : برگزیده ادبیات علوی از رودکی تا شهریار.

موضوع : علی بن ابی طالب (علیه السلام)، امام اول، 23 قبل از هجرت - 40ق. -- شعر -- مجموعه ها

موضوع : Ali ibn Abi-talib, Imam I, 600-661 -- Poetry -- Collections

موضوع : شعر فارسی -- مجموعه ها

Persian poetry -- Collections

رده بندی کنگره : PIR4053

رده بندی دیویی : 1/008ف8 351

شماره کتابشناسی ملی : 5723425

اطلاعات رکورد کتابشناسی: رکورد کامل

خیراندیش دیجیتال: انجمن مددکاری امام زمان (عج) اصفهان

ص: 1

اشاره

سرشناسه: خرسندی، مجتبی، 1372 - گردآورنده .

عنوان: جمع مفرد: (برگزیده ابیات علوی، از رودکی تا شهریار).

تکرار نام پدیدآور: گردآورنده مجتبی خرسندی .

مشخصات نشر: قم: عصر صادق، 1397.

فروست: مجموعه شعر آیینی؛ 1.

مشخصات ظاهری: 64 ص .

بهاء 80000 ریال 978-600-97114-3-7 ISBN:

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: عنوان دیگر: برگزیده ابیات علوی، از رودکی تا شهریار.

یادداشت: کتابنامه: ص 63 - 61؛ تحقیق به صورت زیر نویس .

موضوع: علی بن ابی طالب علیه السلام، امام اول، 23 قبل از هجرت - 40 هجری قمری - شعر.

موضوع: شعر مذهبی - مجموعه ها.

موضوع: شعر فارسی - مجموعه ها.

رده بندی کنگره: 1397، 8 ج 4 خ/4032 PIR

رده بندی دیوی: 1/008 فا 8

شماره مدرک: 4999593

ص: 2

جمع مفرد برکزیده ابیات علوی از رودکی تا شهریار

گردآورنده: مجتبی خرسندی

ص: 3

جمع مفرد

برگزیده ابیات علوی از رودکی تا شهریار

گردآورنده: مجتبی خرسندی

ناشر: عصر صادق

ویراستار: رامین بابازاده

طراح جلد و مدیر هنری: حسین ونکی فراهانی

ناظر چاپ: محمد صادق زارع

تیراژ: 1000 نسخه

نوبت چاپ: سوم / بهار 1398

قیمت: 8000 تومان

شابك: 978-600-97114-3-7

کلیه حقوق برای نویسنده اثر محفوظ است

ارتباط با ناشر: 09036028269

ص: 4

این کتاب پیشکش می شود به آستان تابناک قائد الغرالمحجلین، امام الأولین والآخرین، امیرالمؤمنین اسدالله الغالب، یدالله الثاقب، عین الله، أذن الله

علی بن اَبی طالب صلوات الله ورسوله علیه.

وتقدیم به خاک پای تمام پدرانی که بالقمه حلال، محبت شاه مردان را به فرزندانشان هدیه می دهند.

ص: 5

« حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ »

«شعر» شأن آینه گی دارد و همانند انسان کامل که حق در او ظهور دارد، شعر نیز بازتاب تجلی نوری است که بر وجود شاعر میتابد. اگر شعری ویژگی های انسان کامل را بازتاباند، همانا بهره بی شماری از آن خواهد برد؛ هرچند شعر را یارای کشیدن همه بار 3 معنای انسان حقیقت یافته نیست. بین آنچه شاعر از انسان کامل 3 به ما نشان میدهد و آنچه فقیهان و فیلسوفان از او می نمایانند، تفاوت بسیار است، چراکه شاعر با دل خویش به نظاره نشسته و فقیه و فیلسوف با عقل. و شاید بتوان گفت: کار شاعران به حکیمان نزدیک تر است.

«جمع مفرد» داستان آینه گی شاعران کهن تا عصر حاضر را به تماشا نشسته و مخاطب را با خود به مهمانی تک بیت هایی می برد که در آن اوصاف انسان کامل به عینه دیده میشود. کتاب حاضر، نخستین کتاب از مجموعه اشعار آیینی است که در انتشارات عصر صادق به زیور چاپ آراسته میشود و ناشر قصد دارد این راه را که آغاز کرده است، به حول و قوه الهی و عنایات حضرات ائمه معصومین علیهم السلام تا نهایت ادامه دهد.

سعی انتشارات در وهله نخست، انتخاب کتاب های شعر با کیفیت و اصیل است و در رتبه بعد، چاپ خوب و سپس قیمت گذاری مناسب برای مخاطبان علاقه مند؛ لذا تلاش شده تا از هزینه های اضافی و غیرضروری کم کرده و قیمت پشت جلد، نزدیک همان قیمت هزینه شده برای کتاب باشد.

در این میان، ما را هیچ منتی بر سر مخاطب محترم نیست، چراکه این وظیفه ناشر است تا جانب مخاطب علاقه مند را نگه دارد؛ و از سوی دیگر، پیشنهادی است برای سایر ناشران که در شرایط اقتصادی جدید که با مشکلات دست و پنجه نرم می کنند، راه های جدید عرضه کتب را در نظر بگیرند.

امید است این حرکت که در آغاز آن هستیم، کمکی باشد به فرهنگ غنی و کهن ایران اسلامی و گامی باشد استوار برای انتقال وجه کوچکی از معارف زندگی اهل بیت علیهم السلام به مخاطبان محترم.

با احترام انتشارات عصر صادق

ص: 8

« وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ » (1)

« وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا » (2)

مقدمه

خوب ها و خوبی ها

درست پیدا نیست که بذر ابراز ارادت به خوب ها و خوبی ها از چه زمان در باغچه وجود انسان ها کاشته شده، اما در ساده ترین حالت ممکن، عمری به اندازه خلقت انسان دارد. این شوق از نخستین روزهایی که انسان، سخن گفتن را فرا گرفته تا امروز، رفیق گرمابه و گلستانش بوده است. ناگفته پیداست که اگر این خوبی ها با زحمت به دست آمده باشند، از جایگاه بالا و والاتری در میان هر جمع برخوردارند. بررسی بسام این مهم در شعر و ادب فارسی - که محل بحث ماست - نیازمند توژقی کوتاه در اشعار شاعران است.

در خدمت خوبی ها

گاه رشته کلام در خدمت خوبی هاست که در واقع همان نقطه اشتراک شاعران در تاریخ ادبیات با هر قالب و سبک و زبانی است؛ همان نقطه ای که هراذیب در مقام ایراد سخن، سعی بر کمک گرفتن از آن را دارد. برای نمونه کافی است به مسأله «نام نیکو» که یکی از خوبی های همواره مورد نظر در ادبیات فارسی بوده است،

ص: 9

1- شعراء، آیه 84.

2- مریم، آیه 50.

نگاهی اجمالی بیندازیم:

چهار چیز مر آزاده را زغم بخرد *** تن درست و خوی نیک و نام نیک و خرد

رودکی سمرقندی (244 - 329)

نام نیکوگر بماند ز آدمی *** به کزو ماند سرای زرنگار

سعدی شیرازی (606 - 690)

بیا تا کنیم آن چنان رخت پیچ *** که جز نام نیکو بدانیم هیچ

امیرخسرو دهلوی (651 - 725)

آنچه می ماند به جا از رفتگان، جز نام نیست *** نام نیکی کسب کن صائب در ایام حیات

صائب تبریزی (1000 - 1080)

دریغ آیدم زندگانی به ناز *** که بی نام نیکو بیاید دراز

ملک الشعراى بهار (1265 - 1330 ش)

و هم چنان نیز بسیاری از مردم، به خصوص شاعران در آرزوی دست یافتن به آن هستند.

در محضر خوب ها

روی دیگر این سکه اما به نام صحبت از «خوب ها» افتاده است . این جاست که در مقابل نقاط مشترک فراوان در مسأله پیش گفته،

ص: 10

در تعریف «خوب‌ها» به جمع‌هایی کوچک‌تر با تعاریف خاص‌تر برمی‌خوریم. از نظر نوکر، خوب مطلق فقط «ارباب» است؛ در قاموس رعیت، «پادشاه»؛ و از پرده چشم مجنون «لیلی».

اما شاعران در این بحث، اختلاف نظر دارند: گروهی از ایشان ملاک انتخاب «خوب» را سرسپردگی بیشتر به خوبی‌ها میدانند؛ عده‌ای نیز با آرمان‌های مورد نظرشان در شعر، خوب مطلق می‌سازند و همه را با آن می‌سنجند تا هرکس را که به این ساخته ذهن و زبان نزدیک‌تر باشد، ممدوح قلمداد کنند؛ و جمعی دیگر خوب‌ها را به اندازه صله بیشتر و بهتر دسته‌بندی می‌کنند.

لکن اغلب این دیدگاه‌های نابسامان، برخی از خوب‌ها را به دلیل دارا بودن هرچه بیشتر خوبی‌ها و نزدیکی فراوان به ساخته‌های ذهن و زبانشان، به مرتبه اوج می‌رسانند و بی‌اختیار، قلم مدح را به دست شاعران می‌سپارند تا بی‌هیچ چشم‌داشتی، به ستایش این خوبانی بزرگ و بزرگان خوب بپردازند؛ هرچند در همین اشتراک نیز اختلافاتی بین سراینندگان وجود دارد. با این همه، در برخی از خوب‌ها این اختلافات به غایت کم و کمتر است.

نقطه اشتراک بعد از مقام کبریایی باری تعالی و پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) - که پریسامدترین ممدوحان شعر و ادب فارسی به شمار می‌روند - را می‌بایست در سروده‌های علوی شاعران جست‌وجو کرد. براساس شواهد شعری موجود در تذکره‌ها، قدمت این نوع اشعار به حدود هزار سال می‌رسد که این مورد بعد از تسلط صفویان و انتخاب «تشیع» به عنوان مذهب رسمی ایران، هر روز پررنگ‌تر از دیروز شده است. کمتر پیش می‌آید که دواوین

به یادگار مانده از عصر صفوی را تورق کرد و در آن ها قصیده، غزل، رباعی و یا دست کم ابیاتی درباره امیرالمؤمنین علیه السلام با پیدا نکرد. (1)

تمرین تمایز

اما ویژگی های این کتاب که البته ادعایی در اتمام و اکمال هیچ یک از آنها نبوده و نیست و تنها سعی بر این بوده که از آنها برای تمایز اثر استفاده شود عبارتند از:

1. اختصار: این ملاک برای رعایت اختصار در وقت بوده است. بی تعارف، در جهان پرفرازونشیب امروز، کمتر مجال دست میدهد که انسان خود را فارغ از روزمرگی ها ببیند و با خودش خلوت کند. همین امر سبب شد که اشعار به صورت تک بیت (مفردات) جمع آوری گردد تا علاوه بر تمایز از آثار جمع آوری شده پیشین که همه حاوی اشعاری در قالب های بلند، مانند قصیده، مثنوی و یا غزل هستند- در فرصت های کوتاه به دست آمده نیز بتوان از جنبه های معنوی و ادبی آن توشه ای هرچند اندک برای رفع خستگی برگرفت.

2. تنوع: تنوع این مفردات از جنبه های گوناگون است؛ تنوع در وزن، شراینده ها، زبان، مضامین، تصاویر و مانند این ها. برای مثال در بحث وزن عروضی، ابیات انتخاب شده بیش از 25 وزن مختلف دارند که در زمان انتخاب ابیات، برخی از بیت ها تنها به خاطر جلوگیری از تکرار بی رویه اوزان مشترک، کنار گذاشته شدند. در دیگر موارد ذکر شده نیز با اتکا به سلیقه مؤلف، سعی شده تا

ص: 12

1- در طول مدت جمع آوری محتویات این کتاب، اشعار فراوانی نیز درباره قبله هفتم و امام هشتم شیعیان حضرت علی بن موسی الرضا علیهما السلام در این کتب به چشم می خورد که می توان آنها را حاصل از برکت وجود بارگاه شریف آن حضرت در ایران و تشویق علما و پادشاهان به زیارت آن آستان ملک پاسبان دانست.

ابیات، دربرگیرنده موارد متعددی باشند که پرداختن به تک تک آنها مجال دیگری می‌طلبد.

3. ترتیب: ایده گردآوری این کتاب، در ابتدا از مشاعرهای علوی کلید خورد؛ به همین دلیل، دو نوع ترتیب خاص در چینش ابیات رعایت شده است:

الف) چینش الفبایی ابیات به شکل مرسوم در مشاعره‌ها؛

ب) چینش ابیات براساس تاریخ تأخر و تقدم شاعران.

4. سادگی: به منظور استفاده هرچه بیشتر و بهتر مخاطبان در سطوح گوناگون، تا حد ممکن از انتخاب ابیات پیچیده و دور از ذهن، اجتناب شده است؛ تا هم این کتاب برای بسیاری از مخاطبان با سن و سال و اطلاعات متفاوت، قابل استفاده باشد و هم حفظ کردنشان دور از دسترس به نظر نرسد. 5. کم‌گویی: در این کتاب، به دویاسه بیت از هر شاعر اکتفا شده است؛ چرا که از طرفی، محدودیت کمتری در افزایش تعداد شاعران وجود داشت و از سوی دیگر، این ابیات منعکس‌کننده ذهن و زبان‌های گوناگون در بیان متفاوت از امری مشترک، قلمداد خواهند شد.

6. ارتباط مستقیم: در کتاب حاضر، از ابیات بسیار خوب دیگری که در اشعار و قصاید علوی شاعران منتخب وجود داشت، اما در آن‌ها اشاره مستقیم به امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) نشده بود، چشم‌پوشی شد. از جمله این ابیات، بیت معروف «شاپور تهرانی» است که در تغزل یکی از قصای علوی اش آورده است:

به دامن‌ت نرسد دست کس که جلوه‌ناز *** تو را به بام فلک برد و نردبان برداشت

7. آخرین ویژگی، برترین ویژگی: در کتابی که هم‌اکنون در دست

شما قرار دارد، صحبت از مردی است که در مسافرتی شصت و اندی ساله از کعبه تا محراب، منحصر به فردترین خوبی‌ها را در آینه‌ای جمع کرد و برای آیندگان به یادگار گذاشت، تا تاریخ هیچگاه مجال گلایه از بی‌مصدق بودن خوب‌ها و خوبی‌ها را نداشته باشد. ای بسا از دل همین ابیات به ظاهر ساده، دریچه‌هایی برای پرداختن هرچه بیشتر به جنبه‌های کمتر مورد توجه قرار گرفته در سیره آن امام همام باز شود. همین امر مبارک نیز یکی از معیارهای اصلی انتخاب ابیات این کتاب و شاید حتی مهم‌ترین معیار بود.

مخلص کلام

صحبت از این «خوب مطلق» را به ابیات گرد آمده در جمع مفرد» می‌سپارم تا کمی و کوتاهی قلمم را در سایه طبع بلند شاعران بزرگ بپوشانم؛ چرا که هیچ قلم و بیانی تام و تمام نیست، مگر بیان پیامبر خوبی‌ها (صلی الله علیه وآله وسلم) که فرموده است: «عَلَيَّْ مَعَ الْحَقِّ وَالْحَقُّ مَعَ عَلَيٍّ» (1). در پایان، از همه عزیزانی که در گردآوری ابیات و تحقیق این اثر، عنایت خود را مبذول داشتند، کمال تشکر و سپاسگزاری را دارم.

والحمد لله رب العالمین

مجتبی خرسندی حرم مطهر حضرت فاطمه معصومه علیها السلام

شب وفات حضرت ام‌کلثوم علیها السلام

1397/12/16

ص: 14

1- شیخ صدوق، آمالی، ص 74، مجلس بیستم، روایت اول.

آزادم کن ز دست این بی دستان *** دست من و دامن تو ای دست خدا!

ابوسعید ابوالخیر (357 - 440)

آن که او را بر سر حیدر همی خوانی امیر *** کافر گرمیتواند کفش قنبر داشتن

سنایی غزنوی (473 - 545)

آن کس منم که آل نبی را ثنا کنم *** بر دوستان احمد و حیدر دعا کنم

حمزه ورامینی (قرن 8)

آن کس که به شب خفت به جای احمد (1) *** زبید که نشاند به جا روز غدیر

رشحه اصفهانی (قرن 12 و 13)

ص: 17

1- به داستان «لیلة المبیّت» و آیه 207 سوره بقره « وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ » اشاره دارد.

آن منبری که خاص نشست پیمبر است *** چون از نبی بماند تهی، جای حیدر است

محمودخان صبا (1228-1311)

آسمان گفت از طرب «یا لیتنی کنت تراب» (1) *** کنیه شد چون بوترا بت (2) یا امیرالمؤمنین!

اخترتوسی (1268 - 1333)

آن که انگشتر به سائل داد در حال رکوع (3) *** در سجودش خون ز فرق خویش چون دریا گرفت

یغمای نیشابوری (1302 - 1366 ش)

این دین هدی را به مثل دایره ای دان *** پیغمبر ما مرکز و حیدر خط پرگار

کسائی مروزی (341 - 395)

ص: 18

1- نبأ، آیه 40

2- «عبایة بن ربیع گوید: به عبدالله بن عباس گفتم: رسول خدا (صلی الله علیه وآله وسلم) از چه رو علی (علیه السلام) را "بوترا بت" نامید؟ گفت: از آن رو که علی علیه السلام صاحب زمین و حجت خدا بر اهل آن پس از رسول خداست، و بقای زمین و آرامش آن به اوست»؛ شیخ صدوق، علل الشرایع، ج 1، ص 156.

3- به آیه 55 سوره مائده «أَنَّمَا وَلِيكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ» اشاره دارد.

اگر که عرصه عالم پر از علی گردد *** یکی به علم و شجاعت چو مرتضی نشود

ادیب ترمذی (قرن 6)

اگر خاکش شوی حسن الثواب است *** که او هم بوالحسن، هم بوتراب است

عطار نیشابوری (540 - 618)

از بعد نبی، امام خلق دو جهان *** بالله علی ست، ثم بالله علی ست (1)

باباافضل کاشانی (قرن 6 و 7)

از علی آموز اخلاص عمل *** شیر حق را دان منزله از دغل (2)

مولوی بلخی (604 - 672)

ص: 19

1- به حدیث « أَنَا إِمَامُ الْبَرِيَّةِ بَعْدَ خَيْرِ الْخَلِيقَةِ مُحَمَّدٍ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ (صلى الله عليه وآله وسلم) » اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، أمالی، ص 35.

2- به آیه 33 سوره احزاب (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً) اشاره دارد.

امروز زنده ام به ولای تو یا علی *** فردا به روح پاک امامان گواه باش

حافظ شیرازی (727 - 792)

ای دل سخن از شه نجف کن *** مداحی غیر برطرف کن

محتشم کاشانی (905 - 996)

از آن رو صبح، این روشن دلی یافت *** که چون ما در دلش مهر علی یافت

وحشی بافقی (939 - 991)

افتاده ام به مخمصه یا شحنة (1) النجف *** افتاده ام به مهلکه یا شایر لافتی

سنجر کاشانی (981 - 1021)

ص: 20

1- پاسبان، نگهبان شهر.

اسم دیگر جز «علی» در وی نخواهی یافتن *** گرتوانی خواند مهربای بسم الله را

طغرای مشهدی (قرن 11)

از جان چو گذشت و خفت بر جای نبی (1) *** شک نیست که جانشین پیغمبر، اوست

تأثیر تبریزی (قرن 11 و 12)

انبیا منتجب و منتخب از منتجبند *** مرتضی افسر تاج همه منتجب است

عنقای طالقانی (1266 - 1333)

ای علی عالی اعلی که آمد نام تو *** مشتق از نام خدایت یا امیرالمؤمنین! (2)

مشتاقی نائینی (قرن 13 و 14)

ص: 21

1- به داستان «لیلة المبيت» و آیه 207 سوره بقره « وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ » اشاره دارد.

2- به داستان نام گذاری حضرت و شعر « فاسمه مِنْ شَامِخِ عَلِيٍّ / عَلِيٌّ اشْتَقَّ مِنَ الْعَلِيِّ » اشاره دارد.

از جنت و دوزخ، غم و تشویش ندارم *** حب تو مرا بس بود ای ساقی کوثر! (1)

نجومی خراسانی (1302 - 1397)

به مدح علی خامه سرمیکنم *** زمین و زمان پرگهر میکنم

فردوسی طوسی (329 - 411)

به صد سال اگر مدح گوید کسی *** نگوید یکی از هزار علی

ناصر خسرو قبادیانی (394 - 481)

به بوتراب که شاه بهشت قنبر اوست *** فدای کعب و تراش « کواعب و اتراب » (2)

خاقانی شروانی (520 - 595)

ص: 22

1- به حدیث « فانت قَسِيمُ الْجَنَّةِ وَأَنْتَ قَسِيمُ النَّارِ وَلَقَدْ فَازَ مَنْ تَوَلَّكَ » اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، اُمالی، صص 671 - 670.

2- نبأ، آیه 33.

به علم همچو علی کس نبود در اسلام *** که بود مطلع سر، ز عالم اسرار (1)

قوامی رازی (قرن 6)

به سنت اسدالله دو نیم گردد خصم *** در آن مصاف که او ذوالفقار بگشاید

ظهیر فاریابی (550 - 598)

برکائات آنچه یقین فرض و واجب است *** مهر و محبت اسدالله غالب است (2)

بابافغانی شیرازی (قرن 8 و 9)

به عبادت گرا که پیغمبر *** گفت: ذکر علی عبادت شد (3)

سائل کاشانی (قرن 10)

ص: 23

-
- 1- به حدیث « صَدَّاحِبُ سِرِّي عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ » اشاره دارد؛ ر.ک: لطف الله صافی گلپایگانی، پرتوی از فضائل امیرمؤمنان علی (علیه السلام) در حدیث، ص 47.
 - 2- به حدیث « إِنَّهُ لِإِمَامِ الْمُسْلِمِينَ طَاعَتِهِ مَفْرُوضَةٌ مَقْرُونَةٌ بِطَاعَةِ اللَّهِ... » اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، أمالی، صص 132 - 131.
 - 3- به حدیث «ذکر علی (علیه السلام) عبادة» اشاره دارد؛ ر.ک: لطف الله صافی گلپایگانی، پرتوی از فضائل امیرمؤمنان علی (علیه السلام) در حدیث، ص 27.

به طرف شاه نجف رو کنیم که آن راهی ست *** که خضر راهنما باشد و خدا همراه

سلیم تهرانی (قرن 11)

بی مهر علی که هست میزان فلاح (1) *** سودی ندهد به هیچ کس علم و صلاح (2)

صفی عیاشاه (1251 - 1316)

بین تا کجا بود، علی صاحب کرم *** خبرده کنون زمن، به رند گناه کار

افسر کرمانی (1259 - 1300)

بس ملک که گردیدم، بس مذهب و دین دیدم *** از دین علی عنقا، بهتر نبود دینی

عنقای اصفهانی (1260 - 1308)

ص: 24

1- به حدیث « شِيعَةُ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ هُمُ الْفَائِزُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ » اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، آمالی، ص 89.

2- به حدیث « وَأَنَّ عَبْدًا عَبْدَ اللَّهِ مِثْلَ مَا قَامَ نُوحٌ فِي قَوْمِهِ ثُمَّ لَمْ يُوَالِكْ يَا عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، لَمْ يَسْمُرْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ وَ لَمْ يَدْخُلْهَا »

اشاره دارد؛ ر.ک: لطف الله صافی گلپایگانی، پرتوی از فضائل امیرمؤمنان علی (علیه السلام) در حدیث، ص 70.

با علی نام از ابوسفیان و فرزندش مبر *** روبهان را کی سزد با شیر ترهمبرکنی!؟

جلال الدین همایی (1278 - 1359 ش)

به پا نشد علم لا إله الا الله *** به وقعه تا که علی قد خود نکرد علم

منزوی تهرانی (1325 - 1383 ش)

پر شد دل از بوی گلت، زان اوحدی شد بلبلت *** ای خاک نعل دلالت، بر فرق چرخ چنبری

اوحدی مراغه ای (673 - 738 I)

پوزش اورید از جان، این ستوده مولا را *** این وصی برحق را، این ولی والا را

ملک الشعراى بهار (1265 - 1330 ش)

ص: 25

توحیدری و هرکه زکم تو سرکشید *** در سر به جای مغز، همه ذوالفقار یافت

امیر معزی (قرن 5 و 6)

تشنگان وادی ایمان چو در کوثر رسند *** از شعف دست طلب در دامن حیدر زنند (1)

خواجوی کرمانی (689-750)

تا یک نفس از عمر در این تن باقی ست *** مداحی مرتضی علی خواهم کرد

ابن حسام خوسفی (782-875)

تسبیح قدسیان فلک هر نفس بود *** صد بار «یا محمد» و صد بار «یا علی»

اهلی شیرازی (858-942)

ص: 26

1- به حدیث «عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ صَدَّاحِبُ حَوْضِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ» اشاره دارد؛ ر.ک: لطف الله صافی گلپایگانی، پرتوی از فضائل امیر مؤمنان علی (علیه السلام) در حدیث، ص 97.

تا جهان بحروسخن گوهر و انسان صدف است *** گوهر بحر سخن، مدحت شاه نجف است

بابافغانی شیرازی (قرن 8 و 9)

تیغ علی که سرخ ز خون منافق است *** دارد دو دم چو صبح، ولی هر دو صادق است

حیرتی تونی (قرن 10)

تا نباشد بنده ای را عزم و اخلاص علی *** کی امیرالمؤمنین و نفس پیغمبر شود؟!

فیض کاشانی (1007 - 1090)

تو علی جوی باش و آل طلب *** که از ایشان همی رسی به خدای (1)

فتح الله خان شیبانی (1241 - 1308)

ص: 27

1- به حدیث « يَا عَلِيُّ . . . وَأَنْتَ الطَّرِيقُ إِلَى اللَّهِ » اشاره دارد؛ شیخ صدوق، عیون اخبار الرضا عابر، ج 2، ص 6.

تا باب نجات بر تو گردد مفتوح *** از نام علی به دست آورمفتاح

صفی علیشاه (1251 - 1316)

تویی آن مبارز صف شکن، که به شانت آمده لافتی (1) *** که به کفر خط فنا زدی، به دم حسام (2) به شکل لا

فائز مازندرانی (قرن 14)

ث، ثری مقدم، ثریا متکا، ثابت قدم *** ثانی احمد به ذات کبریا مظهر علی است

صغیر اصفهانی (1312 - 1390)

جهان آفرین تا جهان آفرید *** دلیری چو حیدر نیامد پدید

فردوسی طوسی (329 - 411)

ص: 28

1- به جنگ احد و حدیث «... لافتی الا علی (علیه السلام)» اشاره دارد؛ ر.ک: ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج 1، ص 9.

2- شمشیر تیز و بران.

جوانمرد، اگر راست خواهی، ولی ست (1) *** گرم، پیشه شاه مردان علی ست

سعدی شیرازی (606 - 690)

جام جم اسرار غیب میشودش منکشف *** جام ولا هر که از ساقی کوثر گرفت

ملاهادی سبزواری (1212 - 1289)

جز برپی علی، نبری ره به شهر علم (2) *** کو سوی شهر علم، تو را شهره پیشواست

سروش اصفهانی (1228 - 1285)

جهان چوپیکر و ذات علی در اوست چو قلب *** بلی، مؤثر کلی ست قلب در پیکر

العلی تبریزی (1252 - 1325)

ص: 29

1- به حدیث « لَافْتِي إِلَّا عَلِيَّ (عليه السلام) » اشاره دارد؛ ر.ک: ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج 1، ص 9.

2- به حدیث « أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِأَبْهَا فَمَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ فَلْيَأْتِ الْبَابِ » اشاره دارد؛ ر.ک: لطف الله صافی گلپایگانی، پرتوی از فضائل امیرمؤمنان علی (عليه السلام) در حدیث، ص 25.

جز ذات محمدی نیامد به وجود *** یکتا گهری چودات حیدر زصدف

شاطرعباس صبحی (1257 - 1315)

چونام دوست مکرر نمی شود هرگز *** هزار بار اگر «یا علی» کنم تکرار

رضی الدین آرتیمانی (978 - 1037)

چون لباس کعبه براندام بت زیننده نیست *** جز تو بر شخص دگر نام «امیرالمؤمنین» (1)

صائب تبریزی (1000 - 1080)

چون برگ گل زیاد سحرگاهی ام زبان *** رقصد به نام حیدر کرار دردهن

غالب دهلوی (1212 - 1285)

ص: 30

1- «امیرالمؤمنین» لقب اختصاصی حضرت (علیه السلام) است و به حدیث «... سَمِّيَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ (ع) وَ أَدْمُ بَيْنَ الرُّوحِ وَ الْجَسَدِ ...» اشاره دارد؛ ر.ک: لطف الله صافی گلپایگانی، پرتوی از فضائل امیرمؤمنان علی (علیه السلام) در حدیث، ص 40.

چون نجات هر دو عالم شد ولای مرتضی *** در دو عالم مگسل از دامان او دست ولا (1)

همای شیرازی (1212 - 1290)

چو ایزد، او به همه محسن و وصف بی همتاست *** مگو خداست علی، دیگر آنچه خواهی گو (2)

حضور سلماسی (1263 - 1330)

چودست اوست « یدالله فَوْقَ ایدیهم (3) » (4) *** عجب مدار که دست جهانیان گیرد

فقیر شیرازی (1296 - 1351)

حیدر که خاتمی به یکی داد در رکوع *** ضایع نماوند و آیتش آمد ز کردگار (5)

ادیب ترمذی (قرن 6)

ص: 31

1- به فراز « وکذلک شیعتنا فَاَزُوا وَ سَعِدُوا فِی الْاٰخِرَةِ » از حدیث کساء اشاره دارد.

2- به حدیث « تَزَلُّونَا عَنِ الرَّبُّوبِيَّةِ وَ قَوْلُوا فِينَا مَا شِئْتُمْ » اشاره دارد؛ ر.ک: احمد بن علی طبرسی، الاحتجاج علی اهل اللجاج، ج 2، ص 438.

3- فتح، آیه 10.

4- به داستان « قَدْ رَأَى عَيْنُ اللَّهِ وَ ضَرَبَ يَدَ اللَّهِ » اشاره دارد؛ متقی هندی، کنز العمال، ج 5، ص 462.

5- به آیه 55 سوره مائده (إِنَّمَا وَلِيكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ الَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يَتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ رَاكِعُونَ) اشاره دارد.

حافظ اگر قلم زنی، در ره خاندان به صدق *** بدرقه رهن شود، همت شحنه نجف

حافظ شیرازی (727 - 792)

حیدر صفدر که در رزم از تن شیرفلک *** جان برآرد چون برآرد تیغ خون ریز از نیام

محتشم کاشانی (905 - 996)

حدیث فضل علی را تمام نتوان کرد *** اگر مداد (1) شود بحرو و ورقلم اشجار (2)

محمد طاهر قمی (قرن 11)

خسرو سیاره بر شیر فلک بودی سوار *** چون به دلدل برنشستی مرتضی روز و غا (3)

ابن یمین فریومدی (قرن 7 و 8)

ص: 32

1- جوهر، سیاهی دوات.

2- به حدیث « لَوْ أَنَّ الْغِيَاضِ أَقْلَامٌ وَالْبُحْرُ مِدَادٌ وَالْجَنُّ حِسَابٌ وَالْإِنْسُ كِتَابٌ مَا أَحْصُوا فَضَائِلَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ » اشاره دارد؛ ر.ک: حسن بن محمد دیلمی، إرشاد القلوب إلى الصواب، ج 2، ص 209.

3- شور و غوغا در جنگ.

خانه زنبور دل، بی شهد ایمان مانده بود *** گرنمیشد باعث تعمیر او «یعسوب دین» (1)

صائب تبریزی (1000 - 1080)

خواهی که نیفتی از تکاپوی *** برخیز ز جا و «یاعلی» گوی

طیب قمی (1043 - 1103)

خضر والیاسند در صحرا و دریا دستگیر *** دستگیر هردو در صحرا و در دریا، علی (2)

داوری شیرازی (1238 - 1283)

ص: 33

1- «یعسوب» در لغت به معنای «امیر و ملکه زنبور عسل» است و به معنای بزرگ، سید و جلودار قوم» نیز آمده است. امیرالمؤمنین علی علیه السلام را «یعسوب دین و مؤمنان» خوانده اند، زیرا همان گونه که ملکه زنبور عسل جلودار، رئیس و امیر زنبورهاست، امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) نیز جلودار مؤمنان و دین است؛ ر.ک: فخرالدین طریحی، مجمع البحرین، ج 2، ص 121.

2- به روایت «... بدان ای سلمان! هرکدام از انبیاء و اولیاء گذشته از زمان حضرت آدم (علیه السلام) تاکنون که گرفتار شده، علی (علیه السلام) او را از گرفتاری نجات داده است» اشاره دارد؛ ر.ک: احمد مستنبط، القطره، ج 1، صص 284 - 282.

خداپرستی علی ناشناس، مؤمن نیست *** اگرچه دفتر توحید را کند از بر (1)

العلی تبریزی (1252 - 1325)

دست علی گرفت و بدو داد جای خویش (2) *** گردست او گرفت، تو جزدست او مگیر

ناصر خسرو قبادیانی (394 - 481)

دو انگشش در خیبر چنان کند *** که پشت دست حیرت آسمان کند

نظامی گنجوی (530 - 619)

در مقام «أنت منی» همچو موسای کلیم (3) *** مرتضی را مصطفی الحق برادر یافته

ابن حسام خوسفی (782 - 875)

ص: 34

-
- 1- به حدیث « وَأَنَّ عَبْدًا عَبْدًا لِلَّهِ مِثْلَ مَا قَامَ نُوحٌ فِي قَوْمِهِ . . . ثُمَّ لَمْ يُوَالِكْ يَا عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، لَمْ يَشْمُ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ وَلَمْ يَدْخُلْهَا » اشاره دارد؛ ر.ک: لطف الله صافی گلپایگانی، پرتوی از فضائل امیر مؤمنان علی (علیه السلام) در حدیث، ص 70.
 - 2- به فراز « مِنْ كُنْتَ مَوْلَاَهُ ، فَهَذَا عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَوْلَاَهُ » از حدیث غدیر اشاره دارد.
 - 3- به حدیث « أَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى عَلَيْهِمَا السَّلَامُ » اشاره دارد؛ ر.ک: لطف الله صافی گلپایگانی، پرتوی از فضائل امیر مؤمنان علی (علیه السلام) در حدیث، ص 52.

دوستی علی به حق خدای *** دست گیرد تو را به هر دو سرای (1)

واعظ کاشفی (840 - 910)

در دریای سرمد است علی *** جانشین محمد است علی (2)

هلالی جغتایی (قرن 9 و 10)

در آن دیار چه قدر است گفت وگویی علی را *** که عمرو عاص ممیز (3)، حکم معاویه باشد

ناظم هروی (قرن 11)

در این مرتع، شکار مکر روباهان شد آن غافل *** که آگاهی ندادند از گنم شیر یزدانش

بیدل دهلوی (1054 - 1133)

ص: 35

1- به حدیث « أَنْتَ صَاحِبُ لَوَائِي فِي الْآخِرَةِ كَمَا أَنْكَ صَاحِبُ لَوَائِي فِي الدُّنْيَا لَقَدْ سَعِدَ مَنْ تَوَلَاكَ وَشَقِيٌّ مَنْ عَادَاكَ » اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، أمالی، صص 332 - 331.

2- به حدیث « يَا عَلِيُّ (عليه السلام) أَنْتَ خَلِيفَتِي عَلَى أُمَّتِي » اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، عیون اخبار الرضا (علیه السلام)، ج 2، ص 6.

3- جداکننده .

در عمر، یک نماز شهادت مرا بس است *** آن دم که چون علی بود از خون وضو مرا

قآنی شیرازی (1223 - 1270)

دست لطفش دوستان را کی گذارد تشنه کام *** با وجود اختیار حوض کوثر داشتن (1)

مشتاقی نائینی (قرن 13 و 14)

دوست دار علی هر آنکه بود *** دوست دارش بود خدای خبیر (2)

طرب اصفهانی (1276 - 1330)

در کعبه ظهور کرد تا بر همه کس *** معلوم شود که صاحب خانه علی است

صغیر اصفهانی (1312 - 1390)

ص: 36

1- به حدیث « فتامر بشیعتک اِلَى الْجَنَّةِ » اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، أمالی، صص 671 - 670 .

2- به حدیث « مِنْ أَحَبِّكَ فَقَدْ أَحَبَّنِي وَ حَبِيبِكَ حَبِيبَ اللَّهِ » اشاره دارد؛ ر.ک: یحیی بن بطریق، العمدة، ج 1، ص 263.

در ساخت دلم به هر بدی، لیک دلم *** با آن که بد علی به لب داشت، نساخت (1)

نیما یوشیج (1276 - 1338 ش)

دل اگر خداشناسی، همه در رخ علی بین *** به علی شناختم من، به خدا قسم خدا را (2)

شهریار تبریزی (1285 - 1367 ش)

دون کلام خالق و فوق کلام خلق *** این است وصف گفته مولای ما علی

امیری فیروزکوهی (1289 - 1363 ش)

ذکر ملک به فکر سجودش بدل شود *** سر چون زبرج رتبه خود بر کند علی (3)

طغرای مشهدی (قرن 11)

ص: 37

1- به حدیث « لا یحبک إِلَّا طَاهِرُ الْوَلَادَةِ وَلَا یُبْغِضُکَ إِلَّا خَبِیْثُ الْوَلَادَةِ » اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، آمالی، ص 306.

2- به حدیث « بِنَا عُرْفَ اللَّهِ » اشاره دارد؛ ر.ک: محمد بن یعقوب کلینی، الکافی، ج 1، ص 145.

3- به حدیث « اِزْفَعْ رَأْسَکَ یَا عَلِیُّ عَلَیْهِ السَّلَامُ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ بَاهَى بِکَ مَلَائِکَتَهُ » اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، آمالی، ص 300.

ذات حیدر افسر لولاک را زبید گهر *** تاج را نتوان شبه برجای گوهر داشتن

قآنی شیرازی (1223 - 1270)

رسد دو چشم جهان بی تو به نور یقین *** اگر به دیده کشی خاک مقدم حیدر

ظهیر فاریابی (550 - 598)

راز بگشا ای علی مرتضی *** ای پس از سوء القضا، حسن القضا

مولوی بلخی (604 - 672)

ره به منزل برد، هرکو مذهب حیدر گرفت (1) *** آب حیوان (2) یافت، آن کو خضر را رهبر گرفت

خواجوی کرمانی (689 - 750)

ص: 38

1- به حدیث « وَ لَقَدْ فَازَ مَنْ تَوَلَّاهُ » اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، آمالی، صص 671 - 670.

2- آب حیات، آب زندگانی؛ مراد، روش صحیح زندگی کردن است.

رایت شرع مبین، چونین نمیگشتی بلند *** گرنبودی در قفایش ذوالفقار حیدری (1)

رهی معیری (1288 - 1347ش)

روح مطلق، شیر حق، شاه نجف، صهر (2) رسول *** عین ایمان، اصل دین، کان کرم، کوه وقار

ابوالقاسم حالت (1298 - 1371ش)

ز روزگار به دردم، ز دوستان محروم *** چو مرتضی زامامت، چوفاطمه زفدک

ادیب ترمذی (قرن 6)

ز بعد معرفت کردگار لم یزلی *** نبی شناسم و آنکه علی و آل علی (3)

نظامی گنجوی (530 - 619)

ص: 39

1- به حدیث « مَا قَامَ إِلَّا بِسَيْفِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ تَرْوَةَ خَدِيجَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ » اشاره دارد؛ ر.ک: سید کاظم قزوینی، فاطمة

الزهرا عليها السلام من المهد إلى اللحد، ص 266

2- داماد، خویشاوند.

3- به آیه 59 سوره نساء (أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ) اشاره دارد .

زین گونه بر سپهر برآمد از اینکه داشت *** بر جبهه (1) داغ بندگی حیدر، آفتاب

عاشق اصفهانی (1111-1181)

زبرق ذوالفقارت خرمن هستی چنان سوزد *** که جاننداری نگردد تا قیامت در جهان پیدا

هاتف اصفهانی (قرن 12)

زاهدان در انتظار کوثرند *** من خوش از جام الستم یا علی!

نیرتبریزی (1247-1312)

ژاله بر برگ سمن همچون عرق بر روی او *** لاله در صحن چمن مانند آن رخسار نیست

سیف فرغانی (قرن 7 و 8)

ص: 40

1- پیشانی.

سرای شرع نبی را علی ستونی بناست (1) *** دگر چه آید و خیزد همی ز رنگ و نگار

قوامی رازی (قرن 6)

سلطان دین، وصی نبی، قهرمان شرع *** شاه نجف، علی ولی، معدن کرم

عرفی شیرازی (963 - 999)

سرخوش از ساغر سرشار ولایت چو شدیم *** پیرما ختم رسل، ساقی مامولا بود

محیط قمی (قرن 13 و 14)

شیر خدا، شاه ولایت علی *** صیقلی شرک خفی و جلی

عبدالرحمان جامی (817 - 898)

ص: 41

1- به حدیث « بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ عَلَى الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصَّوْمِ وَالْحَجِّ وَالْوَلَايَةِ » اشاره دارد؛ ر.ک: محمد بن یعقوب کلینی، الکافی، ج 3، ص 29.

شهی که بگذرد از نه سپهر اختر او *** اگر غلام علی نیست، خاک بر سراو

بیرم خان (قرن 10 و 11)

شاد باش ای دل که پیر ما علی ست *** در دو عالم دستگیر ما علیست

حبیب خراسانی (1266 - 1327)

صبح سعادت دمید، حق در دولت گشاد *** پرتو مهر علی، بر همه عالم فتاد

اهلی شیرازی (858 - 942)

صد مرده از نسیم سخن زنده می شود *** ز آب حیات نطق، چولب تر کند علی

طغرای مشهدی (قرن 11)

ص: 42

صیدی از محشر چه پروا، چون علی داریم و آل (1) *** صاحب دیوان مطاعت کند تقصیر را

صیدی تهرانی (قرن 11)

ضیاء دیده دانش، صفای سینه عقل *** فروغ ناصیه (2) دین، علی ولی الله

طالب آملی (994 - 1036)

طوطی به جست و جوی گل مدعا رود *** آن جا که روبه بازو کبوتر کند علی

طغرای مشهدی (قرن 11)

ظ، ظهیر (3) ملک و ملت، ظاهر و باطن امام *** «ظل ممدود» (4) خدای خالق اکبر علی ست

صغیر اصفهانی (1312 - 1390)

ص: 43

-
- 1- به حدیث «أَنَا قَسِيمُ الْجَنَّةِ وَ النَّارِ أَدْخَلَ أَوْلِيَّائِي الْجَنَّةَ وَ أَعْدَائِي النَّارِ» اشاره دارد؛ ر.ک: محمد بن حسن صفار، بصائر الدرجات في فضائل آل محمد عليهم السلام، ج 1، ص 416.
 - 2- موی جلوی پیشانی و سر.
 - 3- پشتیان، پناه.
 - 4- واقعه، آیه 30.

علم همه عالم به علی داد پیمبر (1) *** چون ابر بهاری که دهد آب به گلزار

کسائی مروزی (341 - 395)

علی سپهر معالی که در مدارج شأن *** کنند کسب مراتب زنام او القاب

وحشی بافقی (939 - 991)

علی راقدر، پیغمبر شناسد (2) *** که هر کس خویش را بهتر شناسد

فیاض لاهیجی (قرن 11)

عاشقم، لیکن ندانی کز خرد بیگانه ام *** هوشیارم با خدا و با علی دیوانه ام

غالب دهلوی (1212 - 1285)

ص: 44

1- به حدیث «... وَ وَّارِثَ عَلَیِّ» اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، أمالی، ص 306.

2- به حدیث « يَا عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ . . . وَ لَا عَرَفَكَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنَا » اشاره دارد؛ ر.ک: سید شرف الدین استرآبادی، تأویل الآیات الظاهرة في فضائل العترة الطاهرة، ج 1، ص 145.

علی غنی نشد الا به من دولت فقر *** که دولتش به طرف داری فقیر آمد

صادق سرمد (1286 - 1339 ش)

غم نباشد ز خویش و بیگانه *** گر بود آشنا علی ولی

شاه نعمت الله ولی (730 - 834)

غم دل منجلی زناد علی ست *** نیست غم در دلی که یاد علی ست (1)

نثاری تونی (قرن 10)

غیر از ره ولای تو یا مرتضی علی *** نتوان شدن به گلشن خلد از ره دگر (2)

شاپور تهرانی (قرن 11)

ص: 45

1- به فراز « کل همَّ و غمَّ سینجلی بعظمتک یا الله بنبوتک یا مُحَمَّدِ صلی الله علیه و آله و سَلَّمَ بولایتک یا علی علیه السَّلَامُ » از دعای نادعلی اشاره دارد.

2- به حدیث « شِيعَةُ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ هُمُ الْفَائِزُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ » اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، آمالی، ص 89.

غیر ختم انبیا احمد که هست او را برادر (1) *** راه بر درک مقامش هیچ پیغمبر ندارد (2)

صغیر اصفهانی (1312 - 1390)

فغان کردن زشیر حق بیاموز *** نکردی آه پر خون جز که در چاه

مولوی بلخی (604 - 672)

فردا که هر کسی به شفیعی ززند دست *** ماییم و دست و دامین معصوم مرتضی (3)

سعدی شیرازی (606 - 690)

فجرتا سینه آفاق شکافت *** چشم بیدار علی خفته نیافت (4)

شهریار تبریزی (1285 - 1367 ش)

ص: 46

1- به حدیث « عَلِي عَلَيْهِ السَّلَامُ أَخِي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ » اشاره دارد؛ ر.ک: لطف الله صافی گلپایگانی، پرتوی از فضائل امیرمؤمنان علی (علیه السلام) در حدیث، ص 99.

2- به فراز « وَ لَا نَبِيَّ مُرْسَلٍ . . . إِلَّا عَرَفَهُمْ جَلَالَةَ أَمْرِكُمْ » از زیارت جامعه کبیره اشاره دارد.

3- به حدیث « شِيعَتِنَا آخِذُونَ بِحِجْرَتِنَا » اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، عیون اخبار الرضا (علیه السلام)، ج 2، ص 6..

4- به حدیث « فَوَجَدْتُهُ طَوِيلَ اللَّيْلِ يُصَلِّي وَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ إِلَى أَنْ طَلَعَ الْفَجْرُ » اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، أمالی، ص 281.

قدرت را شرح در فصل سلاسل خوانده اند *** قوت را وصف اندر باب خیبر کرده اند

سلمان ساوجی (709 - 778)

قهرمان عشق بر گردن فرازان غالب است *** کیست تا بیرون کشد از دست حیدر تیغ را؟!

صائب تبریزی (1000 - 1080)

کسی را که باشد به دل مهر حیدر *** شود سرخ رو در دو گیتی به آور [\(1\)](#)

رودکی سمرقندی (244 - 329)

کس را چه زور و زهره که مدح علی کند *** جبار در مناقب او گفته «هل أتى» [\(2\)](#)

سعدی شیرازی (606 - 690)

ص: 47

1- یقیناً، به راستی.

2- نام دیگر سوره «انسان» است.

کیست آن چار مه به مذهب من؟ ***علی و فاطمه، حسین و حسن

هلالی جغتایی (قرن 9 و 10)

کسی که نام علی را به سینه حک سازد ***علی هم آتش دوزخ بر او حرام کند (1)

مشتاق کرمانی (1150 - 1215)

کعبه دین یافت رونق، گلشن ایمان صفا ***تا به امر حق علی شد جانشین مصطفی (2)

همای شیرازی (1212 - 1290)

کرد آن که خاک پای علی توتیای چشم ***در دیده اش حقایق اشیا جلی بود

محمد اشراق اصفی (1219 - 1280)

ص: 48

1- به حدیث « حُبِّ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ بُرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ » اشاره دارد؛ ر.ک: لطف الله صافی گلپایگانی، پرتوی از فضائل امیرمؤمنان علی (علیه السلام) در حدیث، ص 40

2- به آیه 3 سوره مائده « الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا » اشاره دارد.

گر گوید کسی که کسی بهتر از علی ست *** جز ابلهی نباشد و مشنو محال او

قوامی رازی (قرن 6)

گر مهر علی در دل و جانت نبود *** از دین محمدی نشانت نبود

باباافضل کاشانی (قرن 6 و 7)

گر همچو بوتراب کسی در کمال و فضل *** گویند هست بعد نبی، نیست باورم (1)

آذری توسی (784 - 866)

گشایش از در دیگر مجو به حکم خدا *** که غیر باب علی را به گل بر آورده (2)

نظیری نیشابوری (قرن 10 و 11)

ص: 49

1- به حدیث « أَنَا إِمَامُ الْبَرِيَّةِ بَعْدَ خَيْرِ الْخَلِيقَةِ مُحَمَّدِ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ » اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، أمالی، ص 35.

2- به حدیث « سَدُّوا الْأَبْوَابِ الشَّارِعَةَ فِي الْمَسْجِدِ إِلَّا بَابَ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ » اشاره دارد؛ ر.ک: الطف الله صافی گلپایگانی، پرتوی از فضائل امیر مؤمنان علی (علیه السلام) در حدیث، ص 92.

گراتفاق به مهر علی نمودندی *** نمی نمود خدا خلق بهر مردم نار (1)

محمد طاهر قمی (قرن 11)

گشته تا خاک نجف، آرامگاه بو تراب *** عرش گوید هر زمان «یا لیتنی کنت تراب» (2)

تاثیر تبریزی (قرن 11 و 12)

گویند که از غیر علی چشم پوش *** هر جا نگرم علی بود، غیری نیست

جیحون یزدی (1216-1261 ش)

گفتی ز چیست فخر تو بر شاعران عصر؟ *** فخرم همین بس است که مداح حیدرم

فارس بروجردی (قرن 13 و 14)

ص: 50

-
- 1- به حدیث « لَوِ اجْتَمَعَ النَّاسُ عَلَى حُبِّ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ النَّارَ » اشاره دارد؛ ر.ک: لطف الله صافی گلپایگانی، پرتوی از فضائل امیر مؤمنان علی (علیه السلام) در حدیث، ص 74.
- 2- نبأ، آیه 40.

گویند پانهاد به دوش نبی، علی *** از طاق کعبه خواست چو اصنام را شکست (1)

ایرج میرزا (1291 - 1343)

لب بت، گربه تصدیق کمالش «یاعلی» گوید *** به نوری آشنا گردد که آرد کعبه ایمانش

بیدل دهلوی (1054 - 1133)

لذت قند مکرر میدهد شعر فقیر *** تا زبانش وقف مدح حیدر کرار شد

فقیر دهلوی (1115 - 1183)

لیبک خویش را زدهان خدا شنید *** هر بیدلی که از دل و جان گفت «یاعلی»

ابوالحسن ورزی (1293 - 1373 ش)

ص: 51

1- به داستان «بالا رفتن امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) از شانه های مبارک پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله وسلم) و شکستن بت ها و پاکسازی کعبه» اشاره دارد؛ محمد باقر مجلسی، بحار الانوار، ج 38، ص 364.

من بسته بند توام، خاک دو فرزند توام *** در عهد و پیوند توام، با داغ و طوق (1) قنبری

اوحدی مراغه ای (738 - 673)

مؤمن آن است که از بعد نبی در دو جهان *** دین اسلام وره حیدر و صفدر گیرد

نصرت رازی (قرن 8)

مشهد پاک نجف، روضه رضوان ماست *** یک سر موی علی، هر دو جهانش بهاست

شاه نعمت الله ولی (730 - 834)

مهر فرو برده بود، سر به سجود غروب *** بهر نماز علی، آمد و باز ایستاد (2)

اهلی شیرازی (858 - 942)

ص: 52

1- گردن بند، قلاده.

2- به حدیث «رد الشمس» اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ مفید، الارشاد، ج 2، ص 345.

معراج چیست نزد جلال کسی که او *** بردوش مصطفی نهد از اعتبار پای (1)

شانی تکلو (953 - 1023)

مبعوث بر ولایت او بود هرنی *** سرعلی به هیچ پیمبرنهان نبود (2)

نظیری نیشابوری (قرن 10 و 11)

معشوق ماست ساقی گل، چهره ای که هست *** در عشق او، خدا و پیمبر رقیب ما

سلیم تهرانی (قرن 11)

می کند نفی هیولای سردشمن و دین *** ذوالفقار دو سرت را که بود صورت لا

اشرف مازندرانی (قرن 11 و 12)

ص: 53

-
- 1- به داستان «بالا رفتن امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) از شانه های مبارک پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله وسلم) و شکستن بتها و پاکسازی کعبه» اشاره دارد؛ محمد باقر مجلسی، بحار الانوار، ج 38، ص 364.
 - 2- به حدیث «وَلَا يَأْتِي عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَكْتُوبَةٌ فِي جَمِيعِ صَحُفِ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَلَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ رَسُولًا إِلَّا بِنُبُوءَةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَوَصِيَّةِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ» اشاره دارد؛ ر.ک: محمد بن یعقوب کلینی، الکافی، ج 1، ص 437.

مانند ذوالفقار دوتا گشته قامتم *** پیرانه سرزمهر جوانمرد لافتی

شوکت بخارایی (قرن 11 و 12)

موسی اگر جلوه ای، دید به سینا از او *** عیسی جان هرنفس، نور ز حیدر گرفت

راز شیرازی (1202 - 1286)

من غلام همت آنم که در راه علی *** قطره داد امروز و فردا در عوض دریا گرفت

فروغی بسطامی (1213 - 1274)

مسلم اول، شه مردان علی (1) *** عشق را سرمایه ایمان علی

اقبال لاهوری (1256 - 1317 ش)

ص: 54

1- به فراز « أَوَّلَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ » از حدیث غدیر اشاره دارد.

نترسم که دارم ز روشن دلی *** به دل مهرو جانبی و علی

فردوسی طوسی (329 - 411)

نه هر علمی گیر حکم از شرف چون علم او باشد *** نه هر تیغی گیر جنگ از هنر چون ذوالفقار آید (1)

لامعی گرگانی (قرن 5)

نقد شیر حق و شاه ذوالفقار *** توزمایی حرمتی ها درگذار

عطار نیشابوری (540 - 618)

ناظم دین علی که اوصافش *** رقم وحی بر دل شعراست

ناظم هروی (قرن 11)

ص: 55

1- به جنگ احد و حدیث « لاسیف الّ ذوالفقار... » اشاره دارد؛ ر.ک: ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج 1، ص 9.

نیست کس را خبر از سینه افروخته ام *** روز و شب دیده به دیدار علی دوخته ام

مشتاق کرمانی (1150 - 1215)

نهج البلاغه را بنگر تا که بنگری *** کان جفت وحی، گفته حق است باعلی

امیری فیروزکوهی (1289 - 1363 ش)

نام علی بس است که گیری جهان بدو *** گردوالفقار نیست، بس این نام دلرباست

عماد خراسانی (1300 - 1382 ش)

وصی خاتم پیغمبران و شیرخدای *** نبیرهٔ عرب و مرد خندق و صفین

امیر معزی (قرن 5 و 6)

واحسرتا عراق که از مشهد نجف *** دارد تراب تربت او بوی بوتراب

ناصر بخارایی (قرن 8)

ص: 56

وجود او، وطن جان عارفان خداست *** به او گرای که «حب الوطن من الإيمان» (1)

قآنی شیرازی (1223 - 1270)

هرکه نتابد زعلی روی خویش *** بی شک از او روی بتابد عذاب (2)

ناصر خسرو قبادیانی (394 - 481)

هرکس از باطل به جایی التجائی (3) میکند *** زان میان ما را جناب آل حیدر ملتجاست (4)

سلمان ساوجی (709 - 778)

هرکه را باشد حصاری جز پناه مرتضی *** بشکند دست ولایت گر حصار خیر است (5)

اهلی شیرازی (858 - 942)

ص: 57

1- علی نمازی شاهرودی، مستدرک سفینه البحار، ج 10، ص 375.

2- به حدیث « إِنَّ عَلِيًّا قَسِيمُ النَّارِ لَا يَدْخُلُ النَّارَ وَلِيُّ لَهُ وَلَا يَنْجُو مِنْهَا عَدُوُّ لَهُ » اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، أمالی، ص 83.

3- پناه بردن، پناهنده شدن، پناه گرفتن.

4- به حدیث « وَلا يَأْتِي عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ حِصْنِي أَمِنْ مِنْ عَدَائِي » اشاره دارد؛ ر.ک: شیخ صدوق، عيون اخبار الرضا (عليه

السلام)، ج 2، ص 136.

5- همان.

هیت موسی و علم آدم و تقوای نوح *** گرمصور می شدی، بودی به شکل مرتضی (1)

کلیم کاشانی (قرن 10 و 11)

هزار خیبر و صد گونه اژدر است اینجا *** نه هرکه نان جوین خورد حیدری داند

اقبال لاهوری (1256 - 1317 ش)

هرگز فریب دشمن روبه صفت نخورد *** زین روی گفته اند که شیر خدا علی ست

ابوالحسن ورزی (1293 - 1373 ش)

یکی اژدها بود در چنگ شیر *** به دست علی، ذوالفقار علی

ناصر خسرو قبادیانی (394 - 481)

ص: 58

1- به حدیث « مَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْظُرَ . . . وَإِلَى آدَمَ فِي عِلْمِهِ . . . فَلْيَنْظُرْ إِلَى عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ » اشاره دارد؛ ر.ک: لطف الله صافی گلپایگانی، پرتوی از فضائل امیر مؤمنان علی (علیه السلام) در حدیث، ص 40.

یا امیرالمؤمنین در مانده ام در کار خویش *** باز کن این عقده را، ای سرور مشکل گشا (1)

کلیم کاشانی (قرن 10 و 11)

ص: 59

1- به فراز « کل همّ و غمّ سیجلی بعظمتک یا اللّهُ ، نبوتک یا مُحَمَّدِ صلی اللّٰه علیہ و آله و سلّم ، بولایتک یا علی علیه السّلام » از دعای نادعلی اشاره دارد.

1. قرآن کریم
2. ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، تحقیق محمد ابوالفضل ابراهیم، کتاب آوند دانش، چاپ اول، 1380.
3. افصح زاد، اعلاخان؛ دیوان نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی، تهران، مرکز مطالعات ایرانی، چاپ اول، 1378.
4. احمدی بیرجندی، احمد؛ دیوان محمد بن حسام خوسفی، مشهد، اداره کل اوقاف و امور خیریه استان خراسان، چاپ اول، 1366.
5. اقبال، عباس؛ دیوان امیرمعزی، تهران، کتابفروشی اسلامی، چاپ اول، 1318.
6. باستانی راد، حسینعلی؛ دیوان اشعار ابن یمین فریومدی، تهران، سنایی، چاپ دوم، 1363.
7. بانوهمایی، ماهدخت؛ دیوان سنا (مجموعه اشعار جلال الدین همایی)، تهران، شرکت نشرهما، چاپ اول، 1364.
8. پاشا اجلالی، امین؛ دیوان محسن تأثیر تبریزی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، چاپ اول، 1373.
9. تقوی، سید نصرالله؛ دیوان ناصر خسرو، تهران، امیرکبیر، 1348.
10. خزانه دارلو، محمدعلی؛ منظومه های فارسی قرن نهم تا دوازدهم، تهران، روزنه، 1375.
11. خلفی، زهرا؛ سیمای حضرت علی (علیه السلام) و حضرت زهرا علیهاالسلام در ادب فارسی (از قرن چهارم تا قرن نهم)، قم، مرتضی، چاپ اول، 1377.
12. دانش پژوه، منوچهر؛ دیوان رودکی، تهران، توس، چاپ اول، 1374.

13. دبیرسیاقی، محمد؛ دیوان لامعی گرگانی، تهران، اشرفی، چاپ دوم، 1355
14. درخشان، مهدی؛ دیوان اشعار ناصربخارایی، تهران، بنیاد نیکوکاری نوریانی، چاپ اول، 1353.
15. دستگردی، وحید؛ تذکره نصرآبادی، تهران، کتابفروشی فروغی، چاپ اول، 1361.
16. دیوان هاتف اصفهانی، تهران، کتابفروشی فروغی، چاپ ششم، 1346. 17. دیلمی، حسن بن محمد؛ إرشاد القلوب إلى الصواب، قم، شریف الرضی، چاپ اول، 1368.
18. رادفر، ابوالقاسم؛ گزیده اشعار فارسی اقبال لاهوری، تهران، امیرکبیر، چاپ چهارم، 1379.
19. مناقب علوی در آئینه شعر پارسی گویان شبه قاره، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، چاپ اول، 1381.
20. ربانی، حامد؛ دیوان اشعار اهلی شیرازی، تهران، سنایی، چاپ اول، 1344.
21. ریاحی، محمدمبین؛ کسائی مروزی (زندگی، اندیشه و شعرا)، تهران، علمی، چاپ هفتم، 1375.
22. شیخ صدوق، محمد بن علی بن بابویه قمی؛ امالی، قم، دفتر انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ اول، 1383.
23. علل الشرایع، قم، مؤمنین، چاپ چهارم، 1383.
24. عیون اخبار الرضا (علیه السلام)، تهران، دارالکتب الاسلامیه، چاپ اول، 1381.
25. شیخ کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، تهران، دارالکتب الاسلامیه، چاپ اول، 1365.
26. صافی گلپایگانی، لطف الله؛ پرتوی از فضائل امیر مؤمنان علی (علیه السلام) در حدیث، قم، مرکز تنظیم و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی صافی، چاپ اول، 1388.
27. صحتی سردودی، محمد؛ غدیریه های فارسی از قرن چهارم تا قرن چهاردهم، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چاپ اول، 1379.
28. صفا، ذبیح الله؛ تاریخ ادبیات در ایران، تهران، فردوس، چاپ دهم، 1369.
29. صفار، محمد بن حسن؛ بصائر الدرجات فی فضائل آل محمد علیهم السلام، قم،

30. طبرسى، احمد بن على الإحتجاج على أهل اللجاج، قم، نوید ظهور، چاپ اول، 1392
31. طریحی، فخرالدین بن محمد؛ مجمع البحرین، تحقیق سید احمد حسینی، بنیاد بعثت، چاپ اول، 1373.
32. قزوینی، سید کاظم؛ فاطمة الزهراء علیها السلام من المهد الى اللحد، تهران، نشر محمد، چاپ سوم، 1390.
33. قهرمان، محمد؛ دیوان ناظم هروی، مشهد، آستان قدس رضوی، چاپ اول، 1374.
34. متقی هندی، حسام الدین علاء الدین علی؛ کنز العمال فی سنن الأقوال و الأحوال، تحقیق: شیخ بکری حیانی و شیخ صفوه السقاء، بیروت، مؤسسة الرسالة، 1399ق.
35. محجوب، محمدجعفر؛ دیوان شمس الشعراء سروش اصفهانی، تهران، امیرکبیر، چاپ اول، 1339.
36. مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، بیروت، دارالاحیاء التراث العربی، 1404ق.
37. مستنبط، احمد القطرة من بحار مناقب النبی (صلی الله علیه وآله وسلم) والعترة علیهم السلام، قم، حاذق، چاپ دوم، 1381.
38. مصفا، مظاهر؛ دیوان نظیری نیشابوری، تهران، امیرکبیر، چاپ اول، 1373.
39. نفیسی، سعید؛ رباعیات بابا افضل الدین کاشانی، تهران، فارابی، چاپ دوم، 1363
40. نوری، نظام الدین؛ جلوه علی (علیه السلام) در ادب فارسی، تهران، زهره، چاپ اول، 1379

بسمه تعالی

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

با اموال و جان های خود، در راه خدا جهاد نمایید، این برای شما بهتر است اگر بدانید.

(توبه : 41)

چند سالی است که مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه موفق به تولید نرم‌افزارهای تلفن همراه، کتاب‌خانه‌های دیجیتالی و عرضه آن به صورت رایگان شده است. این مرکز کاملاً مردمی بوده و با هدایا و نذورات و موقوفات و تخصیص سهم مبارک امام علیه السلام پشتیبانی می‌شود.

برای خدمت‌رسانی بیشتر شما هم می‌توانید در هر کجا که هستید به جمع افراد خیراندیش مرکز بپیوندید.

آیا می‌دانید هر پولی لایق خرج شدن در راه اهلبیت علیهم السلام نیست؟

و هر شخصی این توفیق را نخواهد داشت؟

به شما تبریک می‌گوییم.

شماره کارت :

6104-3388-0008-7732

شماره حساب بانک ملت :

9586839652

شماره حساب شبا :

IR390120020000009586839652

به نام : (موسسه تحقیقات رایانه‌ای قائمیه)

مبالغ هدیه خود را واریز نمایید.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

